

Baranowski, Henryk

"Bibliographie zur Geschichte der Universität Tübingen", Friedrich Seck, Gisela Krause, Ernestine Stöhr, Tübingen 1980 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 26/2, 465-466

1981

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W książce pióra Rodnego i Sołowiewa znajdujemy też krótkie wzmianki o rozwijanej przez Ostwalda teorii kolorystyki. Warto tu dodać, że uczony ten starał się sprawdzić swą teorię w praktyce. W jego willi w Grossboten można dziś obejrzeć namalowane przez niego obrazy, do których kolory i odcienie farb uzyskiwał on przez mieszanie barwnych składników na podstawie swej teorii. Obrazy wydają się bardzo przejrzyste pod względem kolorystycznym.

Ostwald należał do ludzi trudnych we współżyciu. Dlatego w roku 1905 porzucił zajęcia na Uniwersytecie Lipskim i przeniósł się do swej willi „Energia”, gdzie żył tylko z najbliższą rodziną. Wszystkie późniejsze prace wykonał w swej samotni jako „Privatgelehrte”. Samotny grób jego i jego żony znajduje się we wnęce skalnej — w ogrodzie willi w Grossboten.

Roman Mierzecki
(Warszawa)

Seck Friedrich, Krause Gisela, Stöhr Ernestine: *Bibliographie zur Geschichte der Universität Tübingen*. Im Auftrag der Universität hrsg. von der Universitätsbibliothek. Tübingen: J. C. B. Mohr 1980. XX, 647 s. — (Contubernium 27).

Jubileusz 500-lecia istnienia Uniwersytetu w Tybindze, jaki był obchodzony w r. 1977, spowodował ukazanie się szeregu publikacji związanych ze świętem tej uczelni. Biblioteka Uniwersytecka otrzymała jeszcze w r. 1970 zadanie opracowania bibliografii Uniwersytetu. Już w okresie jubileuszu była gotowa kartoteka i stała ona do dyspozycji interesujących się historią Uniwersytetu. Obecnie materiały bibliograficzne w gotowej już, drukowanej formie ukazały się w znanej firmie J. C. B. Mohra jako okazały tom liczący 9393 pozycji, stanowiąc bezsprzecznie punkt wyjścia dla wszelkich badań historycznych nad tą uczelnią.

Ukazanie się bibliografii w pewien czas po uroczystościach nie było złe, bowiem pozwoliło na uwzględnienie w niej piśmiennictwa opublikowanego w trakcie trwania jubileuszu. Jest to bibliografia przedmiotowa, uwzględniająca wyłącznie piśmiennictwo o uniwersytecie, łącznie z osobami z nim związanymi. Podstawą do zebrania materiału były przede wszystkim katalogi biblioteczne i szereg bibliografii; wykorzystano poza tym 155 czasopism regionalnych oraz z zakresu historii nauki, a także wiele słowników biograficznych. Pominięto natomiast prasę miejscową. Wciągnięto do bibliografii materiały zebrane przez Th. Millera, bibliotekarza zmarłego w 1945 r., uwzględniono kartotekę regionalną miejskiego archiwum i katalog archiwum uniwersyteckiego. Zebrany materiał poddany został selekcji, na skutek czego usunięto część artykułów z czasopism o niskiej wartości, recenzje sprawozdawcze oraz zastosowano pewne ograniczenia w stosunku do literatury o osobach. Kompletność była zamierzona tylko odnośnie piśmiennictwa istotnego i ważnego dla badań nad historią i stanem obecnym Uniwersytetu.

Systematyczny układ bibliografii jest nadzwyczaj szczegółowy i głęboki, dość często są np. poddziały nawet piątego stopnia. Główne działy są następujące: ogólny, uniwersytet jako całość, poszczególne wydziały, katedry, instytuty (tu na pierwszym miejscu znajduje się Biblioteka Uniwersytecka aż z 31 poddziałami, co wymownie świadczy, jak bardzo układ bibliografii jest rozbudowany). Kolejny dział — to studenci i ruch studencki, następnie związane z uniwersytetem kliniki i instytuty badawcze, internaty i bursy, stowarzyszenia. Przedostatni, dość interesujący dział, to — Uniwersytet a środowisko (tu m.in. znaczenie uczelni dla miasta i regionu, ich stosunki wzajemne), wreszcie kończy bibliografię b. obszerny rozdział dotyczący osób (opracowania zbiorowe, profesorowie, inny personel), studenci.

Poddziały stopnia najniższego posiadają układ według chronologii wydawniczej. Każda pozycja zarejestrowana jest tylko raz (wyjątkiem są cytowane części dzieła zbiorowe ze wstępnego rozdziału, np. słowniki biograficzne), w miarę jednak potrzeby odsyłacze umieszczone na początku rozdziałów informują o pozycjach znajdujących się gdzie indziej. Część osobowa zawiera oczywiście wiele materiału do historii instytucji uniwersyteckich, jak też poszczególnych nauk, niestety brak jest powiązania przy pomocy odsyłaczy.

Prawie wszystkie pozycje opisane zostały z autopsji i posiadają lokalizację, ewentualnie — gdy jej brak — informują o źródle bibliograficznym. Wydania dalsze, przekłady, recenzje i polemiki znajdują się pod tym samym numerem, co pozycja główna. Dane, dotyczące lokalizacji, służą oczywiście wygodzie użytkowników, ale nie tylko. Chodzi tu o pewność i wiarygodność opisu bibliograficznego, gdyż stwierdzenie istnienia danej pozycji w konkretnym księgozbiore — względnie w bibliografii narodowej opartej na autopsji — zapewnia, iż jest ona rzeczywista i nie stanowi przejętego przez jednego bibliografa od drugiego „widma”, za którym trzeba się uganiać.

Zrąb główny bibliografii zamykają staranne i wyczerpujące skorowidze, mianowicie skorowidz nazwisk oraz skorowidz tytułów dzieł anonimowych i zbiorowych łącznie ze skorowidzem rzeczowym. Prócz autorów wymienionych na karcie tytułowej bibliografii brało udział w zbieraniu materiałów i jej opracowaniu wiele osób, tym niemniej przegląd bibliografii czyni wrażenie solidnej, starannej i jednolitej pracy. Szczególnie takie wrażenie czyni nadzwyczaj rozbudowany układ. W niektórych bibliografiach zbytnia rozbudowa zaciemnia obraz całości i utrudnia znacznie korzystanie, tutaj to nie ma miejsca. W sumie cała bibliografia robi bardzo korzystne wrażenie.

Redagowanie bibliografii zostało ukończone w marcu 1979 r., tym niemniej jednak uzupełnienia, jakie wpłynęły do połowy stycznia 1980 r., zostały jeszcze uwzględnione. W części osobowej pewnym mankamentem jest brak dat przy nazwiskach stanowiących nagłówki, poza tym powinny chyba być powiązania między tą częścią bibliografii a historią poszczególnych wydziałów, instytutów i t.d.

Wśród profesorów uwagę zwracają filozofowie o takich nazwiskach, jak Ernst Bloch (zm. w 1977 r.), Immanuel Hermann Fichte (zm. w 1879), Karl Chr. Planck (zm. w 1880), Eduard Spranger, jednocześnie znamienity pedagog (zm. w 1963) czy Friedrich Theodor Vischer (zm. w 1887). Wśród prawników figurują m.in.: Christoph Besold (zm. w 1638), Robert von Mohl, nie tylko prawnik, ale i polityk (zm. w 1875), Johann Jakob Moser (zm. w 1785). Wśród profesorów tej uczelni znaleźli się też wielcy humaniści, jak Joachim Camerarius (1500—1574), Martin Crusius, jednocześnie sławny filolog klasyczny (XVI w.), podobnie jak Nikodemus Frischlin czy Johannes Reuchlin. Nie zabrakło wśród grona nauczającego ekonomistów, jak Friedrich List (zm. w 1864 r.), Albert Schäffle, również i socjolog (XIX w.); znanych teologów, jak Gabriel Biel (XV w.), Joh. Brenz (zm. w 1570), Philipp Melancthon, Joh. Adam Möhler (zm. w 1838), David Fr. Strauss (zm. w 1874), posiadający szczególnie obfitą bibliografię czy też kilka osób o nazwisku Osiander.

Nauki matematyczno-przyrodnicze reprezentowane są także przez sławne nazwiska, a więc kilka osób z rodziny Gmelin, astronom i matematyk Michael Mästlin (1550—1631), również astronom Giordano Bruno (są o nim tylko 2 pozycje, bo też i Tybinga była dlań tylko epizodem), chemik Lothar Meyer (XIX w.), geolog Friedrich August Quenstedt (zm. w 1889). Wymienić też trzeba przykładowo dwóch lekarzy: Leonard Fuchs (zm. w 1566 r.) i Felix Hoppe-Seyler (XIX w.). Na końcu wreszcie wspomnieć należy poetę Ludwiga Uhlanda, również profesora tej uczelni (1787—1862), posiadającego najliczniejszą chyba bibliografię.

W krótszym rozdziale, dotyczącym innych (poza profesorami) osób, odczuwa się brak choćby najkrótszej o nich informacji (funkcja, stanowisko), wśród nazwisk zwraca uwagę jedynie Georg Leyh, bibliotekarz. Na końcu części osobowej niecałe 200 pozycji dotyczy studentów. Kilka nazwisk wyróżnia się większą ilością pozycji i nic dziwnego, gdyż są to G. W. F. Hegel, Fr. Hölderlin, Joh. Kepler, Ed. Mörike.

Omówiona bibliografia niewątpliwie służyć będzie jako podstawowe narzędzie informacyjne pomocne przy wszelkich badaniach historycznych nad Uniwersytetem w Tybindze. Jeśli zaś chodzi o metodykę bibliograficzną, trudno jest cokolwiek zarzucić poza paroma dezyderatami wcześniej wymienionymi. Bibliografia historii Uniwersytetu w Tybindze może uchodzić za wzór tego typu opracowań bibliograficznych.

Henryk Baranowski

(Toruń)